

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1986
чылаа
август
5
вторник
№ 183 (13183)
1925 чылаа үнелестинген.
Өртүз 3 көпөк.

ХАНДЫРЫЛГАДАН ХАМААРЖЫР

Мал чөмчириниң белеткел-көзү ажал-агыдайда чутула кампанияларын бирүзү. Чогуур өйүндө шынарлыг, хей мал чөмчирин белеткен алдыр ажалды бодомчалыг, эки организастаарылган кол хамааржыр. Кижилерин күш-ажы-лыр, социалист чарыштын организастаары, ажал-даар, чурттаар, дыштаныр байдалдарын таарымчалык, аш-чөм хандырылган манай уаг ролдуг болур ужуруг. Өвүр районун «Торгалыг» совхозунун ситени бригаданы (бригадир Т. Д. Савин) «Сосновск» дуржулга-бүдүрүлге ажал-агыдайың Кара-Чыраа деп черинде июль 9-та эгелен ажалдан эгелен. Бригаданы ол талазы-биле кылдыгыл?

Коллектив совхозтун Сук-пакта семитилге шадула азырап турары мыйысты бо-да малдыга оон 300 тонна си-генни кезип, пресстези чеди-рин бээр сорулгалыг. Ситени-лер ам планымны чус ажал тынаның күсүдип алганнар. Ирак черден келген ситени-лер ичте үнген ситени аа огу, терезин холумактыг, тарамы-каа болза, аланын бүрүн кү-сидир даш чүткүдүг ажал-дан турар.

Келген дээрзинде олар дуржулга-бүдүрүлге ажал-агыдайың айтканы саванын бөдүрүл пресстези, Сукпакта чедирин турганнар. Ичте-лаа саван аа үрелин бак-рай берген боорга, 30 тонна чедир кылп чорой ол ажалды соксаткан, ситен кезип кири-кенер.

Бригаданы он сес кижи ажалдан турар. Оларда беш «Белурстартың» бижылган. Тракторларын үжү ситенин кестирерге, бирүзү граблы-биле бөдүрүл, а эскери прес-созборниң кожул алган прес-сеп турар. Мал чөмчир белет-кенчилерин пресстези си-генни машина-биле уду-сөртүп чедирин турар. Са-жун кестиргичтери Н. Долчу-Сурт, И. Туруш, бөдүрүлү-С. Түлүш, пресстези Б. Са-лыр болган жерде-ла ол ажал-даа кылдыгыл. Ша-лыкын ажалдан турарлар. Ситенилер ас-каа хүнерде ажалды өртөн өртөлүн үнген, орайга чедир ажалдан турар-лар.

Ичте-лаа болза оларын белет бөдүрүлүгү ажал-дан турар. Тараамаа чок чүдүл-дер манайда аа. Техниканын үр-елинчилерин таарымчалык, ажал-даар чоругу бо-ла таарымчалык. Бис ажал чөмчириниң белет-кенчилерин пресстези си-генни ажалдан турар. Ичте-лаа ажалдан турар. Брига-дада механик бар, ичте-лаа чамдык сөтөлгелерин че-ринде ол-ла дораан кылп

Л. ДУВАА.

Мал чөмчир белеткээриниң шалыпчы ийи айы чоруп тур

БҮГҮ АРГАЛАРНЫ АЖЫГЛААР

Чөөн-Хемчик районун «Чыраа-Бажы» совхозунун ажал-ишчилери бо хүнерде ичининиң манайга бижик чөмчирин тургузар дээш, республикада чарла-тыңган шалыпчы ийи айга иденкейлиг кижини, күе-нишкенин ажалдан турар. Совхоз бо чымыл ийи-нини манайга 4320 тонна ситенин, 2600 тонна сенажы, 7924 тонна селүстү болгаш 260 тонна витаминниң ситен далганын белеткен алдыр планын. Ону ботта-дары миды-ла белет дээрин билдингир. Ажал-ды күе-нишкенин бөдүрүл, барымалаалаш, мал чөмчириниң курлаавырын тургузарыга совхоз баш удур ма белеткен. Ам ол чутула кампанияда 20 трактор, ситен кезер он машина, сес граблы, бөдүл, тыран боо-далдар чеди машина ажалдан турар. Ичте-лаа бөдүл 317 кижи үк ажалда хаара туттунган. Оларын 9 бри-гада болгаш 21 звенода худай тургускан. 137 кижи ситени хол кадымыр-биле кезерин организастаан.

Тектер черини ситенин кестер-гил болгаш барык-ла 1990 тонна хире эки шынарлыг ситени бөдүл сараткан. Ол болза, планын 44 хуузу чедир турар. Малда чукутуг чөмчир сенажы 800 ажал тоннага салган болгаш пла-ны 31 ажал хуу боттадыр-гай. Витаминниң ситен дал-ганы белеткен турар Шы-бажында АВМ-ниң тускай звенозу совхозта чарыштын мурунку одурууда чоруп ту-рар. Бо хүнерге чедир 170 тонна чымыл ситен далганы белеткенгиле аа планын 64 хуу боттадыр берген. Ичи-дун боттагы он хонупула у-дуро рабоды витаминниң ситен далганы белеткен ту-рар аргастарынын социали-ст чарышын бири чорган алды, ичинде чымыл бот-ган ажал-биле шынаркан.

Мал чөмчириниң белет-келериниң белеткээр дээр совхозтун салбырлары-нын аразында калбарган со-циалист чарышка Чыраа-Бажы (үргөс-кижи) Куулар Еланкаевин Эер-оол) му-ракым болуп турар. Ук салбыр 1640 тонна ситен белеткээр аланын чарышын ажал-даар берген. Ичте-лаа техниканы ажал-даар тургуспай, үени чыл ажал-дан, ажалды мергежилгиле ор-ганизастаан турар.

Көк-Талаа мал чөмчир белеткээр Ооржак. Диртижанын бот-оруга-чарыштагы звено-зу 480 тонна ситен белеткээр планын 355 тонна кылдыр, күсүдүр чокшудай берген, планымны ажалдан турар. Эрткен ажал ийи он хо-нууку түнел-биле ажалды, Владимир Кууларын удур-галы ситенин звенозу он хо-нука 200 тонна ситен белет-кээр турган, оны 213 тонна чедирин, чарышын бири че-ре-ге үнген. Ичте-лаа ажал-даар бөдүрүл совхозтун Куш-ажылы алдыр чоруп кылдыр.

Совхозта мал чөмчирин бе-леткелериниң албан черлери, ор-ганизастаан база кижин турар. Оларга 357 тонна ситен белеткээр оналаны берген. Бо хүнге чедир оон үш чус тонна киреи күсүдүр берген. Оларын аразында база ча-рыштын организастаан. Оон түнелде беш хонупула ийи-дүрүл турар. Тус-тус коллек-тивтерин үлгелер ажалды манай дөмдөгө чоругу. Чи-жээ Чыраа-Бажы суурда ор-гумак школанын башкылар коллективиниң Боксар Сан-чын Кууларга баштаган звенозу 20 тонна ситен белет-кээр оналанын 28 тонна кылдыр ажал күсүдүр, ол ажалды ам-даа чуртуктуг турар. Тен салбырда сенаж коллективни 10 тонна оналанын 12 тонна, «Салда» аттыг салист херэжженин тур-густуган звенозу 5 тонна оналанын 9 тонна кылдыр боттадырган, чарышка ти-лечин болуп, худулса бижи-биле шынаркан. Ол шынар Чадана эмелгенин эмел-ле совхозка 30 тонна ситен белеткен бүрүн хүлүнген, он 40 тонна кылдыр ажал-дан, шынарды мактаган.

Чамдык ат чоруп турар шефчилерин ажал-даа ала-ар чоругу. Чизээ, Чадананын бири КМК-нын коллективни «Чыраа-Бажы» совхозка 20 тонна ситен белеткен бээр оналда алган, он амга че-дир ажал-даа 9 тоннамын белеткээр. Ичте-лаа коллектив-ниң хамаарышкан черлер де-мек аа, дүрүлдерин артык эмес.

Бо совхозта мал чөмчириниң белеткелерин бөдүл-ле чөмчир болуп турар деп чуту-лаар болза, шың эмес ажал. Бо чутула черекте чөмчир болган чедир шиктирелти-миз айттырар ажалда бар. Мал чөмчириниң белеткел-ле ажал чөмчир белеткел-ле ажалдаар, темизин оожум болуп турар. Оон чылдагыны

«ШЫН» солууну КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛААРНЫ ТУГУ

НЕМЕЙ БЕЛЕТКЭЭРЛЕР

ССРЭ-ниң 50 чымы аттыг совхоз бо чымы 600 тонна витаминниң ситен далганын белеткээр планын. Ол ажалды АВМ-ге он чыл ажалдан тур-р, дуржулгалыг ажалын Алексей Голышовтун удурткан он кижи составыг звенозу шалыпчы чорудуп турар. Олар бир эчелде 10 тонна витаминниң ситен далганын белеткээр турган, 18—20 тонна чедир кылп, оон шынарлыг кол кизээгенин салып турар-лар. Оларын бо хүнерге че-дир белеткен алган 530 тонна витаминниң ситен далганын 40 хуузу бириг класстын, 57 хуузу ийги класстын. Белет-келгилер витаминниң ситен далганын совхозтун төт тараа шынага склаатат турар.

Бистин корр. Танды район.

СОРУЛГАЛАРНЫ ТОДАРГАЙЛААН

Дүң Сары-Сенке СЭКП Каа-Хем райкомунун элчег-лиг пленуму болуп эрткен. «СЭКП ТК-ны июль (1986 ч.) пленумунун шиктирлерин болгаш партия обкомунун III пленумунун доктаалы күсүд-дир талазы-биле районун партия организастаанын со-рулгаларын дугайында СЭКП Каа-Хем райкомунун бирги секретары В. А. Баку-

лининиң шиктирелин анаа дым-нан чутулаашкан. Ичте-лаа болгаш сенаж бергендер районун партия организастаанын дээш тур-густушкунун чоруп тур-арыга хам ажалды берип, ажалда бар чөмчириниң ай-ты, СЭКП-ниң XXVII сес-тезиниң, СЭКП ТК-ны июль (1986 ч.) пленумунун шик-тирлерин болгаш партия об-комунун III пленумунун док-

таалың күсүдүр талазы-биле районун коммунисттиң со-рулгаларын дугайында до-даргай чутулаан турганнар. Пленум чутулаашкан айт-тыр талазы-биле доктаалы хүлүзү алган. Пленумга «Партияны XX областты болгаш районун XXIX конференцияларыга коммунисттерин шүтүчүл-дүг савалдарын күсүдүр та-лазы-биле хемчегерин бот-тайдырып турарынын дугай-ында» айттырыш база чу-гулаашкан.

БЕЛЕТКЕЛИ КОШКАК

Чылдагааннар тып, чылзыр хөөннүг

Таңды уну дөмгө. Баа-лык, кыран ажал-ла та-раа, ситен шөдөрлөр. Удас-ва ол бүтү поган «хөө» күс-кү шиктир кирип, ажалы-ны, карак өртүр. Чагай үлгел сылта тараа бижары-га белеткелгиле эгелен. Олар-ны чогуу элери — тараа-жыларын бир хоку турала-га кылдыр.

Ассоновск дуржулга-бүдү-рүлге ажал-агыдайың А. Ф. Горбачев бригаданын районда дорелерин салып-да кирип турар. № 3 хоку-трактор бригаданын де-вис-коор ол. Ичте-лаа механика-торларын ажалдаар, чуртта-рынга байдалдарын тургу-ска-ны чере эки, кылды-бу-дун, чунар-байың ажалдан турар. Дыштаныр өрөөл теледир-а-густ, удуур чер ары-силг.

— Ажал ажалыңа ки-рер комбайннар селеттези-не ам-даа киргелес бис — дөш агроном В. М. Алек-сеевич бо поган тараа бы-жыкта чедир үе ам-даа бар дор аялпны тайылбыр-биле чутулаашкан эгелде. — Чыгыс чер аялптарын дөшөр дөш чай, шөдөр чок ажал-дан турар мидыг бис. Ону төндүрген дораан-на селте-гени эгелээр бо-ла. Эрткен-даа чылдарда № 3 бригада ажалдаа өй-шаала кирип, ескерде үлгөр боон келген. Ичте-лаа-да, ескерден дө-ре байдалды, арга-кураавы-ларын тургаш, 21 кижигү-нүг, манастыг бригада 13 комбайнын белеңиниң шу-гу-муга тургузарын чүгө чы-зып турарыг? Кижиг чылда-галарын удурдула оожур-гаар селеткелгиле хөөнөр ты-дын кээп турарыг?

Челжиңкиң арай мен-дөр-гөш бо дөре, бригада ке-рөөн дөш кижи бүрүз шүтүтүз дөш шынар-шаа-биле чүткүдүг ажал-да-ар кылдып турар. Ону чү-дө дүргө-дежиңки, эзе тур-густушкунун айттыр-галарын ам-даа хандала-йын турары-биле балдык болур. Хамыктың мурунда эки-мизик өздүлгени темизин белеткел турар. Бот-оруга-чарыгыны, коллективтег, ке-рөөн, ичте-лаа-да техно-логиян пентериз талазы-би-ле ажалды күсүдүр берген

Чөлүгү негелдере дүш-түр тургустушкан, ол айттыр-галары болуп чогуру-биле хандала-йын турар.

Чарыштарын кылдыр ди-мек чыгыс хүнүн планымны-биле ажалдан, чурттаары-га жуушканын, организаста-ган чорукка чедирин чуту-гаж. Хүнүн айттыры үрүмк селте-гени негелеттин турар 13 комбайн-биле калпач-даа ки-зытаралтымыс.

Тургалы доун, алакаттар эртен хөдөө. — Келгиле, бе-сала боола, көчкүрү үнөм. Кижиги кичаар ажалдан, калдыг түнелдер көргүзүп турары бижалымыс.

Миды ажалдан турар бириг класстың белеңи мер-ге-жилгиле тараа-жылар-биле чутулаашканы. Чымынныг сезон үнелде механизатор ки-жи тыры тодуг, ховар чери ары-силг турга, чамдык удуртукчуларга таарымча-лыг хамык чүдүлүг кылды-ган ол шынар салдырар. Ол бригадала база-ла ичте-лаа бригадала доратгы тол-дуг сорулгалар, эчинде төңчү түнел, ажалда хама-арыга чүд дорон кижи бүр-үзүгө четтир.

Агроном В. Алексеевич үр-мек селеттеге хей үе чары-галымыс кылдыр санап, бу-дуга-жалымын хамык-биле чарыштын, ичте-лаа комбайн-ларын калкан белең болурун дор айттып шылаады.

Бригада 3000 га шөдүн тарааын, 700 гектардыг ку-кураалын ажал. Тарааны комбайннарал төп шыңа машиналар сөөртүп апар-рар. Ажал ажалыңа кирип-тир. Кылдың көр ол маши-на-ларын салы тодартай-ма-ан, дуржулга кылды-ма-ан. Агроном бо ажал-ларын график-хуузаалы, ичте-лаа ажалда, эске брига-дала, шайла ажал ажалы-ны белеткел дугайында арай туртулашкан, аял-белең бижалымыс тайылбырлар тур-арын боолаарга, ажал-бу-ру чылдагаларын дөш, үе чы-дыр чорук, чер-черде ам-даа бар хөдөгү.

Чоога долу демир богу

Бригада эки-селект тургустуган техниканы.

Бис ажал чоруп тургусту-га, сөмөс бора айттыг эзи ийи-лаа катан терезин дөдүрүл шөдүлүг чуртуп алган, шаңда үндү. Шаңның сал-

Рейд

лерин кылдырар шынар кара саванылар, шифер ажал тымыкыла. Урелин ары-лаар чыгыс машина ажалдаар ремей, үрүмк кезентер чок.

Шанын ажалчынары совхозтун удуртукчуларыга негелден тургузул, чы-гытын каш улаа чыл дургу-зула кирип турга-лаа, оларга калдыг-даа боттут дула көргүсүт.

Онтаттыган склад

Бөдүстүн ажал-лаа-мыс Межегей суурун база оож эрткен. Сурт улгатакылдан совхозтун төп шымын ча-мыла турар үрелин хандал-тарын шыңгаар склад үерге таарымшкан.

Ам ол складты көрүг кар-рык чарыкчыг. Оң чам-дык өрөөндерин калгалат-тымып чыткан саваны шө-дүлүг ажалдаар ола-ла хөдөө үрелин, ескер чы-далтымын. Ол складтын даштында чоктаа чөмчир эгелгени тараа хөрөө-лөр бөдүмелер урган уагт шө-дүлүг чөмчир ажалда, ажал чөмчир дүжүртүг.

Чыл чымы-биле ажалда-тып келген склад бөдүстү ба-ры дүшүлү, үрелерин, эрт хөдөө бөдүл артык-лыр. Оң ишти, ажалын эгел-лааш, эки-терин, сөтөлгелер эгел салган, дары ажал-ларын — чагай дүшүг ажал-нын магалдыкы болур.

Чүгө бо белең ажал-агы-жык эмес, төтөгө-дежи, чары-салы чок чоруктун хөдөгүл шынашкан.

СЭКП ТК-ны Чыгыс се-кретары М. С. Горбачев партияны XXVII сес-тезиниң «Эзе тургустушкуну дөшөгө кижи бүрүз күшүг болган белеңи долу-биле берип тургаш, бөдүлүн хө-рөп шыңа, ас селеткелгилер кылдыр болуру дөш сөстөрүн ажалдыга, ажал-хөдөгө удуртула бөдүлүр ажал-ларын амы хүнерде негет-тайып турар. Манай сонга-ралымын түрбөс ужура-густ.

Е. БЫДГОЛСКИЙ, салбырда шөк эргелгени, Л. МОНТУП, Д. САДЧАК, «Шынын» корреспондент-тери.

